

107.CASA MILÀ-PEDRERA-GAUDÍ

(1.-Presentació i context. Identificació i catalogació de l'obra i Context històric)

La Casa Milà és un compendi de les aportacions més rellevants de l'arquitectura del segle XIX i un avanç d'alguns dels elements més característics del segle xx. En la construcció, Gaudí va deixar volar en llibertat la imaginació i la fantasia, sense oblidar, però, l'aspecte funcional. Les referències a la natura hi són constants; potser per això l'arquitecte va desterrar la línia recta, exemple de l'artificiositat humana. Declarada edifici de caràcter artístic abans que se'n finalitzés la construcció, constitueix una de les obres claus de l'arquitectura moderna.

(1.1.Títol.) Casa Milà o la Pedrera

(1.2.Autor.) : Gaudí i Cornet (Reus 1852 - Barcelona 1926)

(1.3.Localització cronològica) : 1907-1910

(1.4. Materials constructius) Pedra, maó, ceràmica i ferro

(1.5. Sistema constructiu .) : Es combina arquitectura arquiteurada i de volta amb nous materials

(1.6. Dimensions)

(1.7. Ubicació) Barcelona : Eixample Cerdà-Passeig de Gràcia

(1.8.Estil): *art nouveau* o modernisme

(1.9.Funció).(Tipus de construcció...)

Residencial i locals comercials a la planta del carrer

(1.10. Context històric)(biografia de l'autor i el seu període, tant artístic com històric.)

Nascut a Reus el 1852, Gaudí va estudiar a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, on es va impregnar del corrent neomedievalista que s'hi respirava gràcies a arquitectes com Elies Rogent. L'inici de la seva obra pertany a aquest moviment, si bé a poc a poc va emprendre un camí personal que va desenvolupar en el modernisme, un llenguatge innovador gràcies al qual és internacionalment conegut, amb obres com Casa Batlló , la cripta de la colònia Guell , el Parc Guell, la Pedrera, la Sagrada Família, la casa Botines de Lleó, el Capricho de Santander, etc

**Context històric de l'obra: A Catalunya, el modernisme és l'estil artístic acceptat per una burgesia que ha vist com el seu projecte per a Espanya ha quedat reduït a la defensa del proteccionisme, i que acabarà articulant un catalanisme polític reformador. Essent Barcelona la ciutat més gran d'Europa que no és capital d'un Estat, cases i palaus fan la funció d'embelliment urbà que en d'altres indrets, com el París d'Haussman, és dirigida per l'Estat.*

(2.-Anàlisi formal / Anàlisi estructural.)

(2.1. Planta-espai)

Planta rectangular aixamfranada amb les parets penimetrals ondulants. L'edifici té dos celoberts interiors de grans dimensions. A diferència de les construccions que es duen a terme en aquell moment, Gaudí va preveure d'instalar-hi ascensor i va fer-hi una escala de veïns reduïda en benefici de l'espai i la claror dels celoberts

(2.2.Elementes de suport i suportats).

Pilars de pedra que suporten jàsseres de ferro, distribuïdes de forma radial a partir dels pilars, solució que permet una planta lliure i irregular, sense parets mestres. La façana és buida de carregues i els tancaments de pedra hi són només per una concepció escultòrica de l'edifici.

Elements sostinguts: Volta anular d'arcs parabòlics o catenaris.

L'edifici se sustenta en una estructura de ferro -que atorga una gran llibertat a l'hora de distribuir la planta-combinada amb la utilització de pedra natural i maons.

La façana no actua de mur de càrrega, sinó que constitueix una estructura autònoma connectada al cos de l'edifici mitjançant un complex sistema de bigues i tirants de ferro. Va ser construïda amb carreus -blocs en forma de paral·lelepípede rectangular- de pedra natural tallada a peu d'obra (d'aquí el sobrenom de «La Pedrera»).

Les plantes, lliures de murs de càrrega, recolzen en pilars i jàsseres corbes (bigues gruixudes que en sostenen d'altres), mentre que arcs parabòlics i columnes inclinades desafien l'equilibri i compensen, amb una complexa tècnica, els esforços verticals i horitzontals.

(2.3.Espai exterior: volums, façanes, urbanisme,..)

Volums: l'edifici va ser concebut per ocupar la parcel·la d'eixample que tenia assignada, i respectava la forma que predeterminava el pla Cerdà pel que feia als edificis residencials.

Façanes: La unitat formal de la façana no és simètrica però aconsegueix un gran equilibri i harmonia gràcies a les fileres de balcons que s'ondulen alternativament i irregularment. El coronament és enrajolat blanc.

*Urbanisme: Tot i que respecta les normes urbanístiques de l'Eixample barceloní, la seva irregularitat fa que l'edifici destaquï per sobre de la resta.

S'emmarca dins el projecte de l'eixample de Cerdà iniciat el 1859 i les mansanes aixamfranades de gran visió de futur. Un dels carrers principals seria el Passeig de Gràcia on es concentren els edificis més representatius del modernisme barceloní representats en "el quadrat d'or".

Vista des de l'exterior, la Casa Milà sembla una muntanya de pedra de formes capricioses. La línia recta hi és absent; en el seu lloc, corbes i paràboles dominen tots els contorns, tot creant un efecte únic. Les obertures de les finestres i les portes i balconades, fetes amb ferro forjat i modelat en forma de motius vegetals, segueixen la mateixa tònica.

L'edifici es compon d'una planta baixa, cinc pisos i un àtic dominat per arcs parabòlics i revestit totalment de tesselles de ceràmica blanca. Arran de carrer uns pilars 4 en forma d'arbres inclinats enllacen exteriorment amb els volums de pedra dels pisos superiors.

Al terrat, unes capricioses formes escultòriques que recorden els paisatges de la Capadòcia (Turquia) acullen els dipòsits de l'aigua i les capses de les escales i dels ascensors, i es converteixen en alguns dels elements més emblemàtics de l'edifici .

(2.4.Espai interior: il·luminació.(llum i color)

Il·luminació: La façana i la planta lliures de parets de càrrega fan possibles unes bones obertures exteriors per a l'entrada de llum. Els celoberts, de grans dimensions, contribueixen a la il·luminació interior de totes les plantes

En travessar la llinda de l'accés principal A, a la planta baixa, s'arriba a un dels dos celoberts 6B que conté l'edifici i que aporten ventilació i llum natural a l'interior. És entorn d'aquests espais que s'articula la distribució de les plantes, compartimentades de manera irregular i sense un ordre aparent, fet que dona com a resultat uns habitatges amb cambres de formes poligonals C que obligà a moblar-los amb un mobiliari adaptat a les peculiaritats de l'espai, dissenyat pel mateix Gaudí. La profusa decoració interior segueix una línia modernista, amb estucs als sostres, panys amb motius florals ...

L'artista innovà també en els accessos als habitatges, prescindint de les habituals escales (només conservà unes escales de servei) i disposant un sistema d'ascensors que porten directament a cadascun dels habitatges.

(2.5.Elementes decoratius).

La decoració és també obra de Gaudí amb la Intervenció del seu col·laborador, i arquitecte Josep Maria Pujol, *"Bona part del mobiliari es pot trobar també al MNAC.*

Exterior: Les ondulacions dels balcons -concebudes com un element escultòric- són dinàmiques i provoquen un joc de clarobscur molt decoratiu. Les pedres dels balcons van ser tallades, precisament *in situ* per picapedrers, motiu pel qual algú va batejar, sarcàsticament l'edifici amb el nom de *la Pedrera*. Les baranes de ferro forjat simulen formes vegetats entrelaçades i a la cornisa superior en relleu *de* pedra hi ha inscrita la invocació mariana : "Ave Gratia" M (monograma de Maria) / (la rosa d'un rosari) / plena, Domnus tecum. El terrat superior, els dipòsits d'aigua, les escales i les xemeneies tenen formes orgàniques i estan recobertes de trencadís. D'acord amb el projecte inicial, a la part superior hi havia d'anar una torratxa coronada per una escultura monumental de la Mare de Déu del Roser (1226). *L'esclat de la Setmana Tràgica a Barcelona (1909), però, va interrompre aquest projecte, i ja no es va arribar a fer mai.

Interior: l'interior es basa en el traçat poligonal irregular de les estances, parets irregulars i falsos sostres amb formes d'onades sinuoses. Aquests trets obligaven a tenir mobles *fets* a mida que van ser dissenyats per Gaudí mateix, amb la qual cosa es garantia la coherència total de l'edifici. Malauradament però, quan Gaudí va morir i la moda del modernisme es va abandonar, els interiors van ser remodelats i s'hi imposaren les línies rectes.

(2.6. Elements propis de l'estil.) .-(Assenyalar els generals i els que es troben presents a l'obra tot argumentant-los).

La creativitat personal de l'arquitecte i la sinuositat de les formes amb total manca de línies rectes, considerades alienes a la naturalesa, són dos dels elements més característics del modernisme català. El treball artesà (balcons *de* ferro forjat trencadís ...) , opositat a l'industrial, es fa palès en aquest edifici, malgrat la utilització de jàsseres de ferro colat de producció industrial que permeten sostenir tot l'edifici i deixar les plantes lliures. Aquesta combinació de tècnica i artesanía fou bàsica en el modernisme.

La Casa :Milà s'emmarca plenament en l'estil modernista. Constitueix, en aquest sentit, un clar exponent de la reacció en contra de l'uniformisme arquitectònic imposat per la Revolució Industrial. Gaudí aplegà els elements fonamentals que conformaven la seva concepció orgànica de l'arquitectura. Tot i que no hi utilitzà policromia exterior (com a la Casa Batlló, per exemple), la combinació entre la forma sinuosa dels blocs de pedra i el ferro utilitzat a les balconades atorga a l'edifici una gran força expressiva, fins al punt que autors com Oriol Bohigas l'han considerat un dels antecedents de l'arquitectura expressionista alemanya; com després farien els expressionistes amb el formigó, Gaudí usa la pedra amb finalitat escultòrica.

(3.-Comentari de l'obra./Interpretació:significat de la construcció.)

(3.1.Relació entre la forma i la funció./Valoració del lloc i espai que ocupa/Clientela:finalitat i recepció de l'encàrrec)

Com a edifici residencial, Gaudí l'adaptà als criteris funcionals de l'època: va deixar la planta principal per a la família Milà, i la resta, per a lloguer.

Tot i que actualment algunes parts de l'edifici s'han recuperat per a activitats culturals, la seva funció original era exclusivament residencial. Encara avui es conserven alguns dels apartaments originals, amb el mobiliari dissenyat per l'arquitecte.

(3.2.Elementes simbòlics: (explicació dels significats aparents i simbòlics.)

*L'edifici havia de ser coronat per una escultura dedicada a la Mare de Déu del Roser de 4 m, sostinguda en la cornisa, prop d'on encara hi consten les inscripcions marianes. S'ha de tenir en compte que la senyora Milà es deia Roser. Malgrat que aquest detall reflecteix la religiositat de la burgesia catalana, tot l'edifici és símbol del poder econòmic de la família Milà, que encarregà l'obra a un dels arquitectes més controvertits de l'època.

La Casa Milà constitueix l'exponent més clar de l'arquitectura orgànica de Gaudí el qual, en l'intent de rebutjar tota noció d'uniformitat, desterrà completament la utilització de la línia recta en la construcció. La sinuositat de la façana fa pensar, vista de lluny, que La Pedrera ha estat modelada en argila; tanmateix, la composició de pedra i la seva talla granulada li atorguen una consistència comparable a la de determinades formes geològiques.

Tot i que actualment és difícil detectar-ho, la Casa Milà respon a la profunda religiositat del seu autor. El projecte inicial contemplava la disposició, al capdamunt de l'edifici, d'un gran conjunt escultòric dedicat a la Mare de Déu de Gràcia, de manera que l'edifici era una enorme base de pedra. Tanmateix, els atacs a la religió en aquells moments, materialitzats en la crema de convents i esglésies durant la Setmana Tràgica del 1909, impulsaren el propietari de l'immoble a suprimir els detalls religiosos del projecte.

La Casa Milà va ser encarregada el 1906 a Gaudí per la reusenc Roser Segimon de Milà, i la construcció es realitzà entre el 1907 i el 1910. La riquesa palesa en tots els detalls, la importància donada a cada bloc de pedra, que va ser tractat individualment, les evocacions oníriques de les xemeneies i, en general, l'audàcia constructiva que regalima per tots els costats de l'edifici, la converteixen en un dels referents fonamentals de l'arquitectura moderna.

3.3.Relació època-construcció:

El creixement industrial i demogràfic de Barcelona va fer necessari un nou pla urbanístic. El 1859 s'aprovà el pla de l'Eixample d'Ildefons Cerdà (1270) i es començaren a construir grans edificis dirigits pels millors arquitectes dedicats a infraestructures (1272). Quant a la Casa Milà, les tensions socials, polítiques i religioses de l'època paral·leles a l'anticlericalisme llavors imperant i que culminaren en la Setmana Tràgica, van forçar a eliminar les referències religioses monumentals d'aquest edifici civil. Cal recordar que llavors Gaudí ja dirigia la construcció de la Sagrada Família, que era un temple expiatori dels "pecats anticlericals" que havien fet els barcelonins en revoltes socials anteriors.

(3.4.Transcendència de l'obra en altres autors i altres èpoques./Originalitat, innovacions i aportacions/LLigam amb obres anteriors i influències posteriors, reutilitzacions...)

La Pedrera va tenir una influència estètica directa sobre les obres de l'arquitectura expressionista (1538), especialment pel caràcter estructural i pel disseny orgànic *de* l'edifici. Fins i tot quan el modernisme va passar de moda i se'n criticava l'enferegament decoratiu, alguns arquitectes com Le Corbusier (1426) van continuar admirant l'estructura de la Pedrera. D'altra banda, i ja dintre de les arts plàstiques, l'edifici fou admirat pels surrealistes, encapçalats per Salvador Dalí i Man Ray, que publicaren un article sobre l'edificació. Actualment el món de Gaudí és admirat per tots els arquitectes contemporanis, que n'aprecien la relació entre tècnica, estètica, funció i espai.

